

Ljerka Njerš: HOMMAGE MILKI TRNINI,
RAKU KERAMIKA, GLINOTISCI, Muzej
grada Zagreba, Opatička 20.

Treća dimenzija keramike

Put po imaginarnom gradu Ljerke Njerš u baroknom krovu
Muzeja grada Zagreba, gdje njezina umjetnička djela
predstavljaju elemente arhitekture

Piše Daria Marjanović

Slijedeći svoj izraziti interes za hrvatsku kulturno-povijesnu prošlost, intuitivno, ali i svjesno, *Ljerka Njerš*, poznata keramičarka i slikarica, već petnaestak godina svoju inspiraciju pronalazi u bogatom fundusu Muzeja grada Zagreba. Na tragu prošlosti, vođena svojom neiscrpnom znatiželjom, stvara svoj novi, suvremeni izraz dajući duhu jednog prošlog vremena neka nova značenja. Suradnja umjetnice s Muzejem započeta još 1988. godine, ishodište je ciklusom "glinenjaka", originalnih muzejskih i zagrebačkih suvenira inspiriranih drvenim litararskim kalupima te ciklusom monotipija *Hommage Zagrebu*, nastalih prema zbirci veduta staroga grada.

Imaginarni grad Na izložbi *Hommage Milki Trnini, Raku keramika, Glinotisci*, otvorenoj 8. svibnja u multimedijalnoj dvorani Muzeja grada Zagreba, izloženo je sedamdesetak radova Ljerke Njerš. Izložba se sastoji od dva dijela. Prvi dio predstavlja ciklus jednotiska otisnutih s glinenih ploča, inspiriranih sačuvanim predmetima iz ostavštine poznate operne umjetnice Milke Trnine, nenadmašne vagnerijanke i dramske soprane, čije ime još i danas, nakon gotovo jednog stoljeća od njezina odlaska sa scene, dostojno predstavlja Hrvatsku u svijetu. Izloženo je i desetak

ženskih aktova izvedenih u glinotisku smještenih u, za autoricu karakterističan, vegetacijski bujan pozadinski prostor. Drugi dio izložbe posvećen je drevnoj japanskoj tehnici *raku keramike*, gdje se posebno ističe skupina *reljefa* koje slikarica prvi put izvodi u keramici.

Na samom otvorenju premijerno je prikazan kratki dokumentarni film o Ljerki Njerš, autora Ernesta Gregla, pod naslovom *Keramika i slikarstvo s ljubavlju*, u produkciji *Zagreb filma*. Glazbu za film skladao je njezin sin, mladi hrvatski skladatelj Antun Tomislav Šaban. U film su umontirani i kadrovi dokumentarca *Portret Ljerke Njerš*. Primadona Hrvatskog narodnog kazališta Ivanka Boljkovac za ovu je prigodu otpjevala ariju iz *Krabuljnog plesa* G. Verdija u kojem je svoju karijeru, u starom kazalištu na Gornjem gradu, godine 1882. započela Milka Trnina.

Zahvaljujući arhitektu Željku Kovačiću, vanjskom suradniku Muzeja, i koncepciji postava, muzejske savjetnice Nade Premerl, izložba je vrlo zanimljivo prostorno osmišljena – poput imaginarnog grada Ljerke Njerš u baroknom krovu Muzeja, gdje njezina umjetnička djela predstavljaju elemente arhitekture. *Ulicom aktova*, prolazeći pokraj *spomenika Krajoliku* i raskrižja *Vaza* i *Zdjela*, što ih autor naziva urbanim točkama, dolazimo do *Trga Milke Trnine* na kojem se nalazi njezin spomenik odjeven u jedan od najljepših kostima slavne umjetnice za

ulogu Isolde, koji, nažalost, veoma oštećen čeka bolje dane za restauraciju.

Hommage Milki Trnini Najvrjedniji dio ostavštine operne dive – rarietni kazališni kostimi što ih je davne 1900. godine u Londonu kreirao engleski slikar i kostimograf Percy Anderson, izrađeni u kazališnim radionicama *Covent Gardena*, te tridesetak akvarela, temeljna su podloga umjetničkoga djelovanja. Dame u kostimima na glinotiscima, iako inspirirane Trninom, nalazimo u novoj slikarskoj interpretaciji, povezane s predloškom i istodobno od nje udaljene, kao zasebne slike bogate imaginacije i teatarskog ugodaja.

Specifično, Ljerka Njerš, monotipije ne radi na ploči od metala ili pleksiglasa kao što je uobičajeno, nego motiv slika na vlažnoj glinenoj ploči, dobro poznajući i mogućnosti stvaranja u glini koju oslikava slikarskim ili keramičarskim bojama pa potom urezuje crtež. Debljinom nanosa boje postiže varijacije u transparentnosti podloge i strukturi, pomažući se alatima, biljkama, dodavanjem tkanina ili mreža. Tašistički izvedene pozadine ističu likove žena u svećanim odorama s mnoštvom ucrtanih detalja, duboko urezanih konturnih crta, što se na otisku prepoznaju kao bijele linije.

Prvi put u svom stvaralaštvu, autorica u keramici izvodi reljefe – kiparski snažno modeliranih erotskih prizora, bijelom ocaklinom i redukcijom metalnih oksida naglašene plastičnosti, od kojih dva prikazuju Milku Trninu u kazališnom ozračju.

Raku keramika U opusu Ljerke Njerš kao nikad prekinutu konstantu prepoznajemo njezin istančani osjećaj za dekorativno, ali i samostalni slikarski pristup svakom pojedinom djelu. Svoju fascinaciju glinom, dopunjuje crtežom i bojom, neodjeljivim odrednicama kojima postiže punoću u izražajnosti. Karakteriziraju je motivi cvijeća i krajolika kao i nezaobilazni ženski aktovi u plošnom crtežu. Zaintrigirana prastarom keramičkom tehnikom *raku*, podrijetlom iz dalekog Japana, prilagođujući je svom osebujnom umjetničkom izrazu, stvorila je potpuno novi ciklus radova do sada neprimjenjivane interpretacije keramike. Posebnost *raku keramike* u estetskom smislu, što se dobiva redukcijom metalnih oksida kada se tek ocakljeni predmeti zatrpali piljevinom uranjaju u hladnu vodu stvarajući snažne metalne efekte, i u taktinom osjetu što pruža zrnata površina, te sama filozofija i ceremonija pijenja čaja izvorno vezana uz ovu keramiku, bili su dovoljan izazov autorici da ostvari svoj doživljaj u njoj.

O svojoj *raku keramici* Ljerka Njerš kaže: "Danas, kad sam stvorila jedan novi ciklus keramike, koji pokazujem na ovoj izložbi, svjesna sam dugog promišljanja ne samo o tehnici koja mi leži nego i o trećoj dimenziji moje keramike. Podatnost gline za *raku* navela me na pokušaj da *moje teme* pretočim u reljefe. Još nisu završeni, vode me u nove doživljaje..." ■

